

Toplum İçinde Emzirmeye Yönelik Görüş ve Tutumlar

Views and Attitudes Toward Breastfeeding in Public Places

Zehra KAYA , Büşra YILMAZ , İlkay GÜNGÖR SATILMIŞ

ÖZ

Emzirme, anne ve bebek için özel bir süreçtir. Emzirmenin başlatılması ve sürdürülmesi fizyolojik, psikolojik ve sosyo- kültürel birçok faktörden etkilenmektedir. Bu faktörlerden biri de topluma açık alanlarda emzirmedir. Topluma açık alanlarda emzirme konusu giderek önem kazanmış, medyada da geniş ölçüde yer bulmuştur. Bu çalışma toplum içinde emzirmeye yönelik görüş ve tutumları içeren çalışmaların sonuçlarını değerlendirmek amacıyla yapılmış bir sistematik derlemedir. Çalışma kriterini sağlayan on altı çalışma değerlendirilmeye alındığında; toplum içinde emzirmeye yönelik çalışmalar 1999-2019 yılları arasında yapılmıştır. Bu çalışmalar hem tanımlayıcı-nicel türde hemde nitel türde tasarlanmıştır. Çalışmaların örneklemini toplum, üniversite öğrencileri, anneler, iş yeri yöneticileri ve çalışanları, forum sitesindeki yorumlar oluşturmaktadır. İncelenen çalışmalarda toplum, annelerin emzirme hakları olduğunu (%37-50) ve annelerin özel bir alanda emzirmeleri gerektiğini (%37-97) ifade etmiştir. Bu görüşe ek olarak annelerin toplum içinde emzirmelerinin utanç verici olduğu gerekçesiyle desteklemeyen bireyler de bulunmaktadır. Çalışanların %33-48'i annelerin alışveriş merkezi ve restoran gibi iş yerlerinde emzirmesini desteklerken, çalışanların bazıları anneleri emzirme için özel bir alana yönlendirme veya emzirmeden vazgeçirme yolunu tercih etmiştir. Üniversite öğrencileri, anneleri toplum içinde emzirme konusunda desteklerken, mahrem bir ortam sağlandığında destekleyenlerin oranı artmıştır. Annelerin görüşüne bakıldığında genellikle olumlu tutum sergilemişlerdir. Olumsuz tutum sergileyen anneler toplum içinde daha az emzirdiklerini, kendilerini bu süreçte savunmasız, rahatsız hissettiklerini dile getirmişlerdir. Toplumun ve annelerin görüş ve tutumunu içeren çalışmalar sınırlı sayıdadır. Görüş ve tutumlar toplumdan topluma çeşitlilik göstereceğinden daha kapsamlı çalışmalara ihtiyaç bulunmakla birlikte hemşireler, bu konuda farkındalık oluşturacak eğitim ve destek programlarının yürütülmesinde, medyada yer alması ve emzirme için özel alanların oluşturulmasını sağlamada yeni bir rol üstlenmelidir.

Anahtar kelimeler: Toplum içinde emzirme, emzirme, tutum

ABSTRACT

Breastfeeding is a special process for the mother and the baby. The initiation and maintenance of breastfeeding are influenced by many physiological, psychological, and socio-cultural factors. One of these factors is breastfeeding in public places. Breastfeeding in public places has become an increasingly important topic and has been subjected to a wide range of coverage in the media. This is a systematic review of the results of studies involving the views and attitudes of people toward breastfeeding in public. Sixteen studies that provided the study criteria were taken into consideration. The studies on breastfeeding in public were made between 1999-2019. They were designed both qualitatively and quantitatively. The sample groups were composed of the general society, university students, pregnant women, mothers, business managers, and employees, with comments in forums. In the studies investigated, the public stated that mothers have the right to breastfeed (37%-50%) and need a special area for breastfeeding (37%-97%). In addition to this view, there were some individuals who did not support mothers because of the embarrassment of breastfeeding in public. While 33%48% of employees supported breastfeeding at the mothers' workplaces such as shopping centers and restaurants, some of the employees opted to direct mothers to a special area for breastfeeding or to give up breastfeeding. While university students supported a mother's right to breastfeed in public, the proportion of supporters increased when a private environment was provided. Mothers generally show a positive attitude. Mothers who showed negative attitudes and stated that they were not comfortable had breastfed in public before and felt vulnerable and uncomfortable in this process. Studies involving the views and attitudes of society and mothers are limited. As opinions and attitudes are collected from the community, there is a need for more extensive research on this subject. The nurses should play a new role in providing awareness-raising training and support programs, taking part in the media, and creating special areas for breastfeeding.

Keywords: Breastfeeding in public, breastfeeding, attitude

Geliş Tarihi/Received: 12.06.2018 **Kabul Tarihi/Accepted:** 29.01.2019 **Çevrimiçi Yayın Tarihi/Available Online Date:** 02.05.2019
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Sorumlu yazar/Correspondence: Zehra KAYA, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye, zkaya1@istanbul.edu.tr

Cite this article as: Kaya Z, Yılmaz B, Satılmış İ.G. Views and Attitudes Toward Breastfeeding in Public Places. Journal of Health Science and Profession 2019; 6(3): 595-609.

Giriş

Kadın yaşamı boyunca birçok önemli süreçten geçmektedir. Bu süreçlerden biri de doğum sonu laktasyon sürecidir. Laktasyon anne sütünün oluşma sürecini ifade etmektedir. Anne sütü bebeğin gelişimini sağlayacak tüm besin öğelerini içeren eşsiz bir besin kaynağıdır. Bebeği anne sütü ile buluşturmanın en sağlıklı yolu ise emzirmedir (1,2). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından, doğumu izleyen ilk altı ay boyunca bebeğin emzirilmesi, altı ay sonrasında ek besinlere geçilmesi ve emzirmeye iki yıl devam edilmesi önerilmektedir (3). Emzirmenin hem kısa hem de uzun vadede bebeğe ve anneye başta beslenme olmak üzere, bağımsızlık, gelişimsel, sosyal, ekonomik ve anne bebek bağlanması açısından çok sayıda yararı bulunmaktadır (4,5).

Emzirme prevelansı ülkeler arasında, emzirmeye yönelik tutumların farklılığından dolayı çeşitlilik göstermektedir. Sadece anne sütü ile besleme oranı dünyada %34,8-%38, gelişmekte olan ülkelerde %37 iken, az gelişmiş ülkelerde %20'lere kadar düşmekte, bu oranlara paralel olarak erken dönemde ek besine geçiş oranı artmakta ve az gelişmiş ülkelerde bu oran %55-80'lere yükselmektedir (6,7). Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2013 verilerine göre tüm çocukların %96'sı bir süre emzirilmiştir. Sadece anne sütü ile besleme oranı %30 iken erken dönemde ek besine geçiş oranı ise %8'dir. Görüldüğü gibi emzirme oranı yüksek iken sadece anne sütü ile besleme oranı istendik düzeyde değildir (8).

İstendik emzirme davranışına ulaşabilmek için, kişinin davranışa yönelik tutumu ve etki eden fizyolojik, psikolojik ve sosyo-kültürel faktörlerin belirlenmesi önemlidir. Annenin, ekonomik durumu, bulunduğu toplumun geleneksel özellikleri, çalışma durumu, emzirmeye yönelik güven, sosyal destek, sosyal baskı ve emzirme ortamı etki eden sosyo-kültürel faktörler arasındadır (9,10).

Anne bebeğini emzirmek için her zaman mahrem ortam yaratamayabilir. Bu nedenle topluma açık alanlarda emzirmek durumunda kalabilir. Toplumdaki eşit olmayan cinsiyet ilişkileri, memelerin beslenme rolü dışında cinsel bir öğe olarak görülmesi gibi birçok nedenle toplum içinde emzirme tabu olarak görülmektedir (11,12). Toplumun bu görüşünden ötürü anneler rahatsızlık duymaktadır.

Yaşadıkları rahatsızlık nedeniyle emzirmeyi sürdürememekte, bebeği biberon ile besleme yolunu veya memeyi örtme yolunu tercih etmektedirler. Toplumsal kabulün artması bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır (13,14).

Emzirmenin başlatılması ve sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi toplum sağlığı açısından önemlidir. Bu nedenle kadının iş yerinde veya toplum içinde emzirme hakkını koruyacak şekilde emzirme politikaları düzenlenmelidir. Toplumda açık alanlarda annelerin bebeğini emzirebilecekleri özel alanlar sağlanmalıdır. Hemşireler annelerin karşılaştığı bu sorunları ele almalı, bu konuya ilişkin farkındalık oluşturacak destek ve eğitim programlarının hazırlanmasında öncü olmalıdır (9).

Toplumda açık alanlarda emzirmeye yönelik annelerin ve toplumun tutum ve görüşlerine yönelik yapılan çalışmalar sınırlıdır (2). Toplumsal görüş farklılıklarını daha net şekilde ortaya koymak adına daha kapsamlı çalışmalar planlanmalıdır. Bu makale toplum içinde emzirmeye yönelik görüş ve tutumları içeren çalışmaların sonuçlarını derleyerek değerlendirmek amacıyla yapılmış bir sistematik derlemedir.

Yöntem

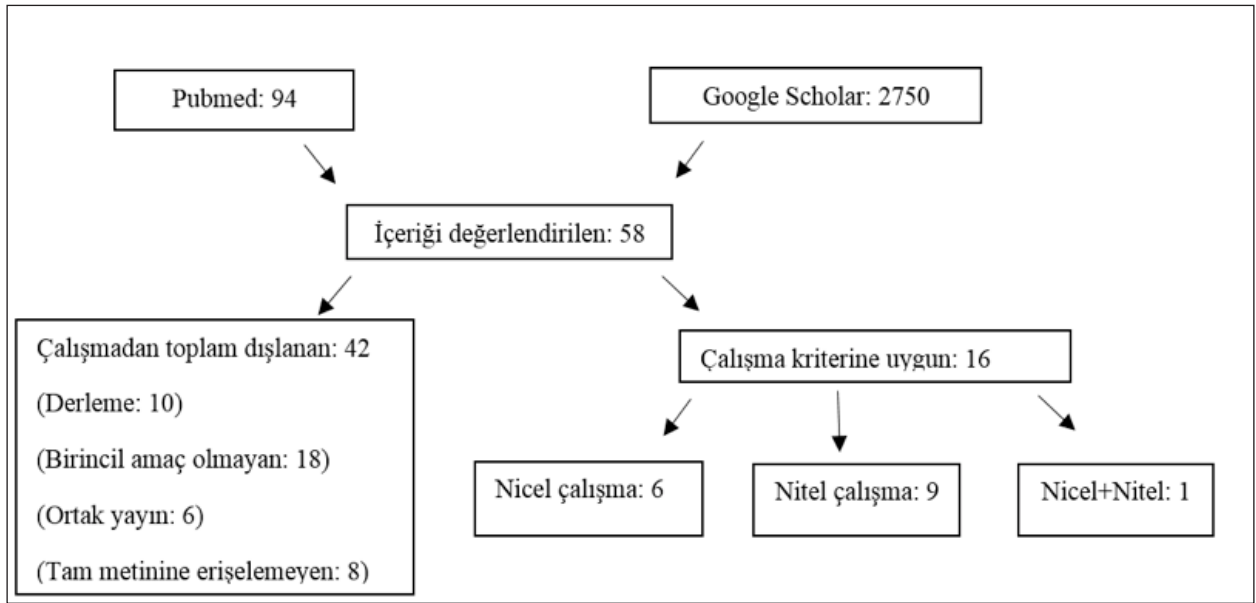
Amaç: Bu çalışma toplum içinde emzirmeye yönelik görüş ve tutumları içeren çalışmaların sonuçlarını belirlemek amacıyla yapılmış bir sistematik derlemedir.

Literatür taramayı yönlendiren araştırma soruları,

1. Toplum içinde emzirmeye yönelik toplumun görüş ve tutumu nelerdir?
2. Toplum içinde emzirmeye yönelik çalışanların görüş ve tutumu nelerdir?
3. Toplum içinde emzirmeye yönelik annelerin görüş ve tutumu nelerdir?

Literatür Tarama: Literatür taraması, kapsadığı yıllar açısından herhangi bir sınırlama yapılmaksızın, "PubMed, Scholar Google", veri tabanlarında yapılmıştır. Tarama "Breastfeeding in public" anahtar sözcüğü kullanılarak Şubat 2019 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Bu sistematik derlemenin dahil etme ölçütleri; araştırma makalesi (nicel/nitel) olması, yayın dilinin İngilizce olması, birincil amacının toplum için-

Şekil 1. Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses (PRISMA) Akış Şeması

de emzirmeye yönelik görüş ve tutumları içermesi, tam metnine erişilebilmesi, dışlama kriterleri ise; derleme araştırmalar ve olgu sunumları olarak belirlenmiştir.

Tarama sonucunda toplam 2844 (PubMed: 94, Scholar Google: 2750) çalışmaya ulaşılmıştır. Dahil etme/dışlama kriterleri doğrultusunda yapılan elemeler sonunda araştırma kapsamına on altı çalışma alınmıştır (Şekil 1).

Bulgular

Toplumun, annelerin, çalışanların toplum içinde emzirmeye yönelik görüş ve tutumlarına yönelik on altı araştırma makalesi değerlendirilmiştir. Çalışmalardan elde edilen bulgular “Yöntem, Örneklem Özellikleri, Elde edilen Sonuçlar” başlığı altında Tablo 1’de verilmiştir.

Çalışma Özellikleri

Çalışma kriterlerini sağlayan on altı çalışma değerlendirmeye alındığında; toplum içinde emzirmeye yönelik çalışmalar 1999 yılında başlamış, 2000’li yıllarda giderek önem kazanmıştır. Bu çalışmaların dokuzu nitel, altısı nicel ve biri hem nicel hem nitel türde tasarlanmıştır. Tanımlayıcı çalışmalarda veriler; web tabanlı anket, posta yoluyla anket, telefon görüşmesi yolu ile nitel çalışmalar da ise gözlem, odak grup görüşmesi ve forum sitesinde-

ki yorumların analizi ile toplanmıştır. Çalışmaların örneklemine toplum ve spesifik olarak anneler, iş yeri yöneticileri ve çalışanlar, üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. En fazla örneklem sayısına toplum temelli tanımlayıcı çalışmalarda ulaşılmıştır. Toplum temelli tanımlayıcı çalışmalar Amerika, Kanada, Avustralya ve Çin’de yapılmıştır. Spesifik gruplarla nitel çalışmalar, İskoç, İsveç, İspanya, İtalya gibi ülkelerde yapılmıştır.

Elde Edilen Sonuçlar

Toplumun ve Üniversite Öğrencilerinin Görüşü

Toplum temelli ilk çalışma Amerika’da yapılmış olup burada yapılan toplam altı çalışma bulunmaktadır. Hannan et al. (15) tarafından yapılan çalışmada, katılımcıların %20,4-36,1’i TV programlarında emziren bir kadını görmenin uygun olduğunu ifade etmiştir. Kadınların toplum içinde emzirmeye hakları olduğunu ifade edenlerin oranı ise %37,2-58,8 arasında bulunmuştur. Li ve ark. (16) tarafından yapılan çalışmada, 1999 ve 2003 yıllarında yapılan aynı çalışma sonuçları karşılaştırılmıştır. Annelerin sadece özel bir alanda emzirmesi gerektiğini ifade edenlerin oranı %34’ten %37’ye çıkmıştır. Yanında bir anne emzirirken rahat olduğunu ifade edenlerin oranı ise %49,9’dan %48’e düşmüştür. Mulready Ward ve Hackett (17) tarafından yapılan çalışmada,

Tablo 1. Çalışma özelliklerine ilişkin bulgular

Yazar ve Yıl	Yöntem	Örneklem Özellikleri	Bulgular
McIntyre ve ark. (25)	Nitel	Avustralya’da n:66 (Restoran yöneticisi) n:27 (Alışveriş merkezi yöneticisi)	Restoran yöneticilerinin üçte biri (22 kişi) ve alışveriş merkezi yöneticilerinin %48'i (13 kişi) diğer müşterilerin söylediklerine bakılmaksızın bir annenin tesislerinin herhangi bir yerinde bebeğini emzirilebileceğini belirtmiştir. Kalan diğer yöneticiler ise kendi tesislerinin herhangi bir yerinde annelerin emzirmelerini desteklemediklerini, annelerin emzirmek istemesi durumunda ise ya vazgeçirerek daha tenha bir bölgeye çekilmelerini isteyeceklerini ya da nasıl tepki vereceklerinden emin olmadıklarını söylemişlerdir. Eğer anneler diğer müşterilerin tepkisinden çekinirse daha mahrem bir alanda emzirebileceklerini ifade etmişlerdir.
Torres ve ark. (34)	Tanımlayıcı	101 üniversite öğrencisi	Öğrencilerin çoğu toplum içinde emzirmeyi desteklerken, özel bir alan olduğunda destekleme oranı artmaktadır.
Sheeshka ve ark. (19)	Gözlem Odak grup görüşmeleri	Ontario, Kanada’da Restoran ve alışveriş merkezlerinde bebeklerini emziren ve biberonla besleyen 8 annenin gözlemi	Restoranlarda emzirme sırasında müşterilerin bakışları ortalama olarak daha nötr iken biberonla besleme sırasında annelere yönelttikleri dikkatte olumlu ya da olumsuz bir fark olmamıştır. Alışveriş merkezlerinde ise diğer insanların emzirme süreci dışında annelere daha fazla gülümsedikleri ve konuştukları gözlemlenirken emzirme esnasında daha nötr bir yüz ifadesi sergiledikleri görülmüştür. Emziren anneler toplumda bazı olumsuz tepkiler çekeceklerini beklerken bunun yerine çok az ilgi çektikleri yorumunda bulunmuştur. Yine de kendilerini toplum içinde emzirirken "savunmasız" hissetmişlerdir.
Hannan ve ark. (15)	Tanımlayıcı Toplum temelli Anket çalışması	Amerika n: 2636	Amerika’nın farklı bölgelerinde "TV programlarında bebeğini emziren bir kadını göstermek uygun" ifadesine katılanların oranı %20,4 ile %36,1 arasında iken "Kadınların toplum içinde emzirmeye hakları olduğuna inanırım" ifadesine katılanların oranı %37,2 ile %58,8 arasında bulunmuştur.

Tablo 1. Çalışma özelliklerine ilişkin bulgular (devamı)

Yazar ve Yıl	Yöntem	Örneklem Özellikleri	Bulgular
Li ve ark. (16)	Tanımlayıcı Tabakalı Rastgele Posta anket	Amerika’lı yetişkin kadın ve erkekler (1999) n: 6190 (2003) n: 9880	“Anneler sadece özel bir alanda emzirmelidir” düşüncesinde olanların oranı 1999 yılında %34 iken bu oran 2003’te %37’ye çıkmıştır. “Alışveriş merkezi, otobüs durağı gibi yerlerde anneler yanımda bebeklerini emzirirken rahatım” diyen annelerin oranı ise %49,9 dan %48’e düşmüştür.
Spurles ve Babineau (20)	Nitel / odak grup tartışması	18-23 yaş arasında üniversite eğitimi olan Kanada’lı 20 kadın ve 27 erkek	Katılımcıların hepsi gelecekteki çocuklarının emzirmesini istediklerini belirttiyse de 47 kişinin 31’i restoranlarda memelerin ve emzirmenin görünür olmaması gerektiği gibi kısıtlayıcı bir tutum ifade etmiştir (örn. "Tuvaletleri kullanmalı", "gizleniyorsa sorun yok"). Sekiz kişi ise kamusal alanlarda sınırsız bir şekilde emzirme konusunda olumlu görüş belirtmiştir.
Marsden ve Abayomi (26)	Nitel	İngiltere’de toplumsal alanlarda çalışan 20-36 yaş arasında 2 erkek 7 kadın n: 9	Katılımcıların çoğu emzirmeyi iyi ve doğal olarak değerlendirmiştir. Bununla birlikte, kamuya açık alanlarda emzirmenin özellikle genç ve çocuksuz insanları rahatsız edebildiği ifade edilmiştir. Toplumsal alanlarda çalışanların çoğu, çalıştıkları toplumsal alanlarda kadınlara emzirme olanaklarının sunulup sunulmamasından bağımsız olarak kadınların emzirmelerini desteklemektedir. Çoğu çalışan kadınların toplum içinde emzirmekten rahatsızlık duyacağı inancı nedeniyle topluma açık yerlerde emzirme olanaklarının daha yaygın olması gerektiğini ve kadınların bu imkânları kullanıp kullanmamayı seçebileceğini ifade etmiştir.
Meng ve ark. (21)	Tanımlayıcı kesitsel, tabakalı telefon görüşmesi	Avustralya 18-64 yaş n:5496	1995, 1998, 2001, 2004 ve 2009 yılında yapılan çalışmada, kadınların alışveriş merkezlerinde, restoranlarda, işyerlerinde ve toplu taşıma araçlarında emzirmelerinin toplumda yaklaşık %70 oranında kabul gördüğü bulunmuştur. Bu veriler yıllara göre karşılaştırıldığında toplum içinde emzirmenin kabul edilemez olduğunu

Tablo 1. Çalışma özelliklerine ilişkin bulgular (devamı)

Yazar ve Yıl	Yöntem	Örneklem Özellikleri	Bulgular
Ward ve Hackett (17)	Tanımlayıcı Toplum temelli telefon görüşmesi	Amerika, New York 18 yaş üzeri n:918 kadın n=1060 erkek	bildirenlerin oranının 1995 yılına göre 2009 yılında daha düşük olduğu görülmüştür. Kabul edilemez diyenlerin %97'sinden fazlası ise annelere özel bir alan sağlandığında toplum içinde emzirmenin kabul edilebilir olduğunu düşünmüştür. Kadınlar, 44 yaş üzeri olanlar, Avustralya dışında doğanlar ve eğitim düzeyi düşük olanlar toplum içinde emzirmenin kabul edilemez olduğunu daha fazla söylemişlerdir. Katılımcıların %50,4'ü genel olarak toplum içinde emzirmeyi desteklememekte ve kadınların yalnızca özel alanda emzirmesi gerektiğini ifade etmektedir. Ankete katılanların üçte biri (%33,2), yakınlarında emziren bir kadın olmasından rahatsızlık duyacağını ifade etmiştir. Bu rahatsızlığın düzeyi, lise ve daha az eğitime sahip olanlarda (%39,9) en yüksek düzeydedir. 65 yaş ve üstü (%63,8), Asyalılar (%61,8) ve lise ve daha az eğitime sahip olanlar (%58,3) arasında toplum içinde emzirmeyi desteklemeyenlerin oranı daha yüksek bulunmuştur.
Scott ve ark. (27)	Tanımlayıcı	İskoçya, İsveç, İspanya ve İtalya'daki hastanelerin doğum servislerinden seçilen anneler n = 389	İskoç (%57,3) ve İtalyan (%36,3) annelerin toplum içinde emzirme oranı İsveçli (%78,4) ve İspanyol (%76,5) annelere göre daha düşüktür. Toplamda emziren 340 annenin 249'u annelerin toplum içinde emzirmesine olumlu bakarken, 50 anne kararsız, 41 anne ise olumsuz tutum bildirmişlerdir. Toplum içinde emzirmeye karşı negatif tutuma sahip annelerde toplum içinde emzirme oranı daha düşük ve emzirmeyi erken bırakma oranı daha yüksektir.
Morris ve ark. (14)	Nitel	İngiltere'de forum sitelerindeki 805 yorum (73 108 kelime)	Medya okuyucuları tarafından dile getirilen görüşlerin %45,1'inde katılımcılar kadınların toplum içinde gizlenerek emzirmesinin kabul edilebilir olması gerektiğini düşünmektedir. Yorumların %35,0'inde ise katılımcılar toplum içinde emzirmenin her zaman

Tablo 1. Çalışma özelliklerine ilişkin bulgular (devamı)

Yazar ve Yıl	Yöntem	Örneklem Özellikleri	Bulgular
Russell ve Ali (18)	Tanımlayıcı Toplum temelli Telefon n:1276 görüşmesi	Ontario, Canada 18 yaş üstü	<p>kabul edilir olduğu düşünürken, %19,9'u ise kabul edilmez olduğunu düşünmektedir. Yorumcuların çoğunluğu toplum içinde "gizli" emzirmeyi desteklemekte ancak önemli bir kısmı toplum içinde emzirmeyi her zaman uygun bulmamaktadır. Emziren bir anneye bakarken başkalarının memeyi cinsel bir nesne olarak görebileceği endişesi bildirilmiştir. Toplum içinde emzirmeye karşı verilen olumsuz gerekçeler arasında genellikle emziren kadını gören kişiler için utanç verici olması, nereye bakacağını bilememek ve iğrenme sayılmıştır.</p> <p>Ankete katılanların %75'i bir annenin bebeğini bir restoran ve alışveriş merkezinde (restoran: %78, alışveriş merkezi: %81) emzirmesinin kabul edilebilir olduğunu ifade etmiştir. Çocuk sahibi olmayanlar, daha az eğitilmiş, ana dili Fransızca veya İngilizce dışında olan ve emekli olanların,annelerin restoran ve alışveriş merkezlerinde emzirmelerini destekleme olasılıklarının daha düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca, kadınlar ve 15 yıldan fazla bir süredir Kanada'da yaşayan göçmenlerin annelerin alışveriş merkezlerinde emzirmelerini destekleme olasılıkları daha düşüktür.</p>
Zhao ve ark. (22)	Tanımlayıcı / web tabanlı anket	n=2021 Çin'li yetişkin	<p>Katılımcıların yaklaşık %95'i kamuya açık yerlerde emzirme odaları bulunması gerektiğini düşünürken,%86'sı bu alanlarda emzirmenin uygun olduğunu ve %65'i annelerin toplum içinde emzirmesinin kabul edilebilir olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların %47'si kadınları emzirirken görmenin utanç verici olduğunu düşünse de %80'den fazlası toplum içinde emzirmenin uygun ve iyi olduğunu ve toplumsal ahlakı ihlal etmediğini düşünmektedir. %90'dan fazlası emzirmeyi halka destekleyen politikaları</p>

Tablo 1. Çalışma özelliklerine ilişkin bulgular (devamı)

Yazar ve Yıl	Yöntem	Örneklem Özellikleri	Bulgular
Coomson ve Aryeetey (23)	Tanımlayıcı/ Nitel (Odak Grup görüşmesi/ Derinlemesine Görüşme)	Gana'daki n:300 (Tanımlayıcı) n:50 kadın (odak grup görüşmesi) n: 5 sağlık çalışanı erkek (Derinlemesine Görüşme) n:4 sağlık çalışanı kadın (Derinlemesine Görüşme)	onaylamaktadır. Kadınlar, evliler, çocuk sahibi olanlar, emzirmeyle ilgili bilgi sahibi olan veya toplumsal alanda emziren kadınları izleme deneyimi olan kişilerin kamuya açık yerlerde emzirmeye yönelik daha olumlu algı ve tutumlara sahip olduğu görülmüştür. Çalışmaya katılanların çoğunluğu (%92), topluma açık alanlarda emzirdiğini bildirmiştir. Ancak, katılımcıların %52'si rahatsız hissettiğini, %27'si utandığını ve %15'i damgalandığını ifade etmiştir. Bununla birlikte, katılımcıların %72'si topluma açık her yerde emzirmeye hakları olduğunu ifade etmiştir. Neredeyse tüm katılımcılar %81 topluma açık alanda emzirirken kadın memelerini örtmeleri gerektiğini ve %70'i ise emzirirken emzirme için özel alanların kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Odak grup görüşmesi ve derinlemesine görüşmede katılımcılar halka açık alanda çocuklarını biberonla beslediklerini belirtmiştir. Odak grup görüşmesinde ve derinlemesine görüşmede kadınlar topluma açık alanda emzirmede alacakları tepkilerden dolayı çocuklarını biberonla beslediklerini belirtmiştir. Bebekleri beslenmek zorunda oldukları için topluma açık alanda da emzirebileceklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca kadınlar, eşlerinden destek aldıklarında daha fazla oranda topluma açık alanda emzirebileceklerini belirtmişlerdir.
McKenzie ve ark. (28)	Nitel	Amerika'daki 26 normal ve obez anne	Katılımcılar başkalarının yanında gözlenirken emzirmede kendilerini garip hissettiklerini ifade etmişlerdir. Bunda memeyi gösterme, olumsuz yorumlardan korkma, çevredeki erkeklerden rahatsız olma, memenin cinsel obje olarak görülmesinin etkili olduğu belirtilmiştir. Ayrıca emzirme için özel bir alan bulmanın zor olduğunu

Tablo 1. Çalışma özelliklerine ilişkin bulgular (devamı)

Yazar ve Yıl	Yöntem	Örneklem Özellikleri	Bulgular
Taut (24)	Nitel	Romanya'daki 8 forum sitesindeki 768 mesaj	belirtmişlerdir. Emziren kadınlar postpartum dönemde kıyafetlerinin emzirme için rahat olmadığını, emzirdiklerinde memelerini örttüklerini ifade etmişlerdir. Memenin cinsel bir sembol olarak görülmesi ve bu nedenle kamuya açık tüm alanlarda emzirme sırasında örtülmesi gerektiği ifade edilmiştir. Memeyi göstermenin “utanç verici”, “saygısız” bir durum olduğu belirtilmiştir. Bunun aksine emzirmenin boşaltım gibi fizyolojik bir süreç olduğu, memelerin dolduğunda alışveriş merkezi gibi yerlerde boşaltılabileceğini ifade edenler bulunmaktadır. Emzirme anne bebek arasında özel bir bağ kuran bir süreçken emzirmeyi gözleyenler için utanç verici bir durum olarak belirtilmiştir. Anne sütünün bebek için hijyenik bir besin olduğu konusuna odaklanılması gerektiği bu nedenle çevredeki insanların “iğrenç” ve “cinsellik” içeren görüşten korunması gerektiği belirtilmiştir. Toplumda açık alanda biberonla emzirmenin iyi bir alternatif olacağı ifade edilmiştir. Toplum içinde emzirmenin hayranlık veya utanç verici bir durum olarak algılanması kişinin bakış açısına göre değişmektedir.

katılımcıların %50,4'ü kadınların özel bir alanda emzirmesi gerektiğini ifade ederek toplum içinde emzirmeyi desteklememektedir. 65 yaş ve üzeri, lise ve daha az eğitime sahip olan kadınlarda emzirmeyi desteklememe oranı daha yüksek bulunmuştur. Yanında bir anne emzirirken rahatsız olduğunu ifade edenlerin oranı %33,2'dir ve eğitim düzeyi arttıkça rahatsız olduğunu ifade edenlerin oranı düşmektedir.

Kanada'da toplumun görüşünü bildiren toplum temelli tanımlayıcı çalışma, üniversite öğrenimi görmüş bireyler ve annelerle yapılan iki nitel çalışma olmak üzere toplam üç çalışma bulunmaktadır. Russel ve Ali (18) tarafından yapılan toplum temelli çalışmada, alışveriş merkezi ve restoranda

bir annenin bebeğini emzirmesinin kabul edilebilir olduğunu ifade edenlerin oranı %75'tir. Bu oran sadece restoran için %78, alışveriş merkezi için ise %81 olarak bulunmuştur. Çocuk sahibi olmayanlar, eğitim düzeyi düşük olanlar, ana dili Fransızca ve İngilizce dışında olan ve emekli olanlarda emzirmenin kabul edilebilir olduğunu ifade edenlerin oranı düşmektedir. Sheeska ve ark. (19) tarafından anne gözlemi ile yapılan nitel çalışmada, restoranlarda emzirme sırasında müşterilerin bakışları ortalama olarak daha nötr iken biberonla besleme sırasında annelere yönelttikleri dikkatte olumlu ya da olumsuz bir fark olmamıştır. Alışveriş merkezlerinde ise diğer insanların emzirme süreci dışında

annelere daha fazla gülümsedikleri ve konuştukları gözlemlenirken emzirme esnasında daha nötr bir yüz ifadesi sergiledikleri bulunmuştur.

Spurles ve Babineau (20) tarafından üniversite öğrenimi görmüş bireylerle yapılan nitel çalışmada, katılımcıların hepsi ileride kendi çocuklarının emzirilmesi gerektiğini ifade etse de %65'i memenin ve emzirmenin görünür olmaması gerektiğini ifade etmiştir. Tamamen olumlu görüş bildirenlerin oranı ise %3,8'dir.

Meng ve ark. (21) tarafından Avustralya'da yapılan toplum temelli çalışmada; 1995, 1998, 2001, 2004, 2009 yıllarında yapılan çalışma sonuçları değerlendirilmiştir. Katılımcıların %70'i annelerin alışveriş merkezi, restoran, iş yeri gibi topluma açık alanlarda emzirmesinin kabul edilebilir olduğunu ifade etmiştir. Özel bir alan sağlandığında bu oran %97'ye çıkmaktadır. Toplum içinde emzirmenin kabul edilemez olduğunu ifade edenlerin oranı 1995 yılına göre 2009 yılında daha düşük oranda bulunmuştur. Avustralya dışında doğanlar ve eğitim düzeyi düşük olanlarda emzirmeyi desteklememe oranı daha yüksektir.

Morris ve ark. (14) tarafından İngiltere'de forum sitelerindeki yorumların analizi ile yapılan çalışmada, yorumların %30'u toplum içinde emzirmenin her koşulda kabul edilebilir olduğunu, %45,1'i annenin toplum içinde gizlenerek emzirmesinin kabul edilebilir olduğunu ifade etmektedir. Yorumların %19,9'unda katılımcılar toplum içinde emzirmenin kabul edilemez olduğunu düşünmektedir. Bildirilen olumsuz tutumların gerekçesi olarak, emziren anneyi görmenin utanç verici olması, nereye bakacağını bilememe ve iğrenme ifadesi bulunmaktadır. Ayrıca emziren bir anneyi görürken memeyi cinsel bir nesne olarak görme endişesini taşıdıkları ifadesi de yer almaktadır.

Zhao ve ark. (22) tarafından Çin'de yapılan toplum temelli çalışmada, katılımcıların %95'i annelerin emzirebilmeleri için özel bir alan olması gerektiğini, %86'sı ise bu alanlarda emzirmenin uygun olduğunu ifade etmektedir. Katılımcıların %65'i toplum içinde emzirmenin kabul edilir olduğunu düşünmektedir. Ayrıca %47'si emzirmenin utanç verici olduğunu, %80'den fazlası ise toplum içinde emzirmenin toplum ahlakını ihlal etmediğini düşünmektedir. Kadınlar, evliler, çocuk sahibi olanlar, emzirmeyle ilgili

bilgi sahibi olan veya topluma açık alanda emziren kadınları izleme deneyimi olan kişilerin daha olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür.

Coomson ve Aryeetey (23) tarafından Gana'da yapılan çalışmada, katılımcıların %72'si topluma açık her yerde annelerin emzirmeye hakları olduğunu, %81'i emzirirken annenin memesini örtmesi gerektiğini, %70'i emzirme için özel bir alan olması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca yapılan odak grup görüşmesinde topluma açık alanda biberonla beslemenin iyi bir seçenek olduğu belirtilmiştir.

Taut (24) tarafından Romanya'da forum sitelerinde yer alan yorumların analizi ile yapılan çalışmada memenin cinsel bir sembol olarak görülmesi ve bu nedenle kamuya açık tüm alanlarda emzirme sırasında örtülmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bunun aksine emzirmenin boşaltım gibi fizyolojik bir süreç olduğu, emzirmenin anne bebek için özel bir bağ oluşturduğu, fakat görenler için utanç verici bir durum olduğu da belirtilmiştir. Anne sütünün bebek için hijyenik bir besin olduğu konusuna odaklanılması gerektiği bu nedenle çevredeki insanların "iğrenç" ve "cinsellik" içeren görüşlerinden emziren annelerin korunması gerektiği ifade edilmiştir.

Yönetici ve Çalışanların Görüşü

Çalışan ve yöneticileri ile Avustralya ve İngiltere'de olmak üzere yapılan iki nitel çalışma bulunmaktadır. McIntyre ve ark. (25) tarafından Avustralya'da restoran ve alışveriş merkezi yöneticileri ile yapılan nitel çalışmada; yöneticilerin %33-48'i müşterilerin düşünceleri önemsenmeksizin iş yerlerinin herhangi bir yerinde annelerin bebeğini emzirebileceğini ifade etmiştir. Olumsuz tutum sergileyen yöneticiler, özel bir alan sağlama veya anneyi emzirmeden vazgeçirme yolunu tercih edebileceklerini ve nasıl tepki verebileceklerini tahmin edemediklerini söylemişlerdir. İş yeri sahipleri ve çalışanlar, annelerin müşterilerin tepkilerinden çekindikleri taktirde daha özel bir alana geçmeleri gerektiğini ifade etmektedirler. Marsden ve Abayomi (26) tarafından İngiltere'de topluma açık alanlarda çalışan 20-36 yaş arasındaki bireylerle yapılan nitel çalışmada, katılımcıların çoğu emzirmenin doğal olduğunu fakat toplum içinde emzirmenin özellikle genç ve çocuksuz kadınları rahatsız edebileceğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların çoğu özel bir alan varlığını

önemsemeksizin annelerin çalıştıkları işyerlerinde emzirmelerini desteklemektedirler. Ayrıca çalışan kadınların toplum içinde emzirmekten rahatsız olabileceklerini düşünerek, özel alanların sağlanması ve kadınların bu alanları kullanıp kullanmama hakkına sahip olmaları gerektiğini ifade etmişlerdir.

Annelerin Görüşü

Annelerin görüşlerini bildiren çalışmalar oldukça sınırlıdır. Sheeska ve ark. (19) tarafından Kanada'da yapılan bir nitel çalışmada anneler emzirme esnasında daha fazla olumsuz tepkiyle karşılanacaklarını düşünmelerine rağmen, daha az dikkat çektiklerini yine de kendilerini savunmasız hissettiklerini ifade etmişlerdir. Scott ve ark. (27) tarafından doğum sonu dönemdeki İskoç, İsveçli, İspanyol ve İtalyan annelerle yapılan tanımlayıcı bir çalışmada, emzirme oranları İtalyan annelerin %36,3, İskoç annelerin %57,3, İspanyol annelerin %76,5 ve İsveçli annelerin %78,4 bulunmuştur. Annelerin %73'ü toplum içinde emzirmeye karşı olumlu tutum, %14'ü olumsuz tutum sergilemekte katılımcıların %13'ü kararsız olduğunu ifade etmektedir. Olumsuz tutum sergileyenlerde, toplum içinde emzirme oranı düşük iken emzirmeyi erken bırakma oranı daha yüksektir.

Coomson ve Aryeetey'in (23) yaptığı derinlemesine görüşmede anneler topluma açık alanda emzirirken alacakları tepkilerden korktukları için biberonla emzirme yolunu tercih etmişlerdir. Ayrıca anneler eşlerinden destek aldıklarında daha fazla oranda topluma açık alanda emzirebileceklerini ifade etmişlerdir. McKenzie ve ark. (28) tarafından postpartum dönemdeki annelerle yapılan çalışmada anneler bebeklerini başkalarının yanında emzirirken kendilerini garip hissettiklerini ifade etmişlerdir. Bunda memeyi gösterme, olumsuz yorumlardan korkma, çevredeki erkeklerden rahatsız olma, cinsel obje olarak görülmesinin etkili olduğu belirtilmiştir. Ayrıca emzirme için özel bir alan bulmanın zor olduğu, postpartum dönemde kıyafetlerin emzirme için rahat olmadığı ve bu nedenle emzirdiklerinde memelerini örttüklerini ifade etmişlerdir.

Tartışma

Bu sistematik derlemede toplum içinde emzirmeye yönelik görüş ve tutumları içeren çalışmaların

sonuçları nelerdir? sorusuna yanıt aranmıştır. Derleme kapsamına toplum içinde emzirmeye yönelik görüş ve tutumları ele alan on altı çalışma alınmıştır. İncelenen çalışmaların dokuzu nitel altısı nicel, biri hem nicel hem nitel türdedir. Toplum içinde emzirmeye yönelik görüş ve tutumları belirlemeye yönelik tanımlayıcı çalışmalar yetersizdir ve mevcut çalışma sonuçları birbirinden farklıdır. Bu çalışmaların örneklemini toplum, iş yeri yöneticileri ve çalışanları, anneler, forum sitesindeki yorumlar oluşturmaktadır. Derleme kapsamına alınan çalışmalarda örneklemin en fazla 16070 kişiden oluştuğu görülmüştür (16). Literatürde toplum içinde emzirmeye yönelik görüş ve tutumları belirlemeye yönelik yapılan çalışmaların örneklem sayıları 1106 [Ebrahim ve ark.(29)], 248 [Kavanagh ve ark. (30)], ve 30 [Alianmoghammad ve ark. (31)] olmak üzere farklılık göstermektedir. Literatürde farklı coğrafi bölgelerde, birbirinden farklı sayı ve örneklem gruplarıyla yapılmış çalışmalar mevcut iken, Türkiye'de bu anlamda yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Kadının bebeğini toplum içinde rahatça emzirebilmesinde toplumun görüşü oldukça önemlidir ancak bu yönde yapılmış çalışmalar kısıtlıdır. Derleme kapsamına alınan on altı çalışmadan sekizi toplumun görüşünü yansıtmaktadır. Çalışmalarda toplumun büyük çoğunluğu toplum içinde emzirmenin kabul edilebilir olduğunu belirtmiştir (14-16,18,22). Bununla birlikte mekanlar arası kabul oranlarında farklılık ortaya çıkmaktadır. Vieth ve ark. (32) emzirmenin topluma açık alanlarda kabul edilebilirliğini inceledikleri çalışmada; doktor ofisi ve parklar %85 kabul oranı ile en yüksek, iş yerleri ise %65 kabul oranıyla en düşüktür. Kabul oranı çocuk sahibi, eğitim seviyesi yüksek ve üniversite öğrencilerinde yüksektir (20). Toplum içinde emzirmenin kabul edilemez olduğunu ifade edenlerin çoğu anneler için özel bir alan sağlandığında emzirmenin kabul edilebileceğini ifade etmişlerdir (21). Bunun yanı sıra emzirmenin yalnızca özel bir alanda gerçekleştirilmesi gerektiğini ifade edenler de vardır (17). Memenin cinsel obje olarak görülmesi ve cinselliği çağrıştırmaması nedeniyle emzirmenin daha mahrem ortamlarda gerçekleştirilmesi gerektiği düşünülmektedir (33). Eğer mahrem bir ortam bulunamıyorsa ve ortamda erkek varsa kadının bir

şal ile memesini örtmesi gerektiğini ifade edenler de vardır (34).

Toplumda emziren bir kadını görmenin yanı sıra medyada emziren kadının gösterilmesine ilişkin farklı görüşler mevcuttur. Hannan ve ark. (15) çalışmasında TV’de emziren bir kadının gösterilebileceğini kabul edenlerin oranı %20’dir. Toplum içinde emzirmenin kabul edilemez olduğunu ifade edenlerin çoğunluğu literatürle uyumlu olarak medyada gösterilmesini uygun görmemişlerdir (35). Vieth ve ark. (32) toplum içinde emzirmenin kabulünü artırmada posterlerin etkisini incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada doktor ofisinde ve restoranlardaki kişilere gösterilen emzirmeyi destekleme posterleri kabul oranını artırmıştır. Toplum içinde emzirmeye yönelik olumsuz tutum sergileyenlerin, emziren bir annenin TV gibi araçlarda da gösterilmesinin uygun olmadığını düşünmelerinde ev dışında emzirmenin uygun görülmemesi ile paralellik göstermektedir. Bunun aksine emzirmenin önemini vurgulayan programların daha fazla medyada yer almasıyla, toplumun da bu yöndeki bakış açısında olumlu yönde değişim sağlanabileceği düşünülmektedir.

Anneliğe ve emzirmeye değer veren, kadın bedenine ve cinselliğe olumsuz tutum ve tabular geliştirmeyen kültürlerde kadınların toplum içinde daha rahat emzirmeleri mümkün olabilir. Örneğin ülkemizde kırsal-kentsel, doğu-batı gibi yaşanan coğrafya, eğitim seviyesi, toplumsal cinsiyet, yaş, çalışma durumu ve ekonomik durum gibi özellikler emzirmeye ve kadına olan bakışı etkileyen önemli faktörlerdendir. Yurt dışında yapılan çalışmalarda ve ülkemizde toplum içinde emzirmeye yönelik görüş farklılıkları bu faktörlerden kaynaklanıyor olabilir.

Toplum içinde emzirmeye yönelik olumsuz tutumlar emzirme sürekliliğini etkileyen önemli bir sorundur. Medyada da giderek önem kazanan bu konuya ilişkin Dünya Sağlık Örgütü ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu tarafından yapılan çalışmalar ve geliştirilen broşürler mevcuttur. Bu broşürlerde alışveriş merkezi, park, toplu taşıma araçları gibi alanlarda emziren anne görselleri ile “Anneleri her zaman, her yerde emzirmeleri için destekleyin” sloganı yer almakta ve bu broşürlerle toplumsal farkındalık yaratmak amaçlanmaktadır.

Ülkemizde de bu konuya ilişkin çalışmalar yapılarak kendi kültürel farklılıklarımızı ortaya koyan çalışmalar yapılmalı ve var olan olumsuz görüş ve tutumlara ilişkin toplum bilinçlendirilmelidir.

Toplum içinde emzirmeye yönelik tutumlar da iş yeri sahiplerinin ve çalışanlarının tutumu da önemlidir. Derlemeye dahil edilen çalışmalardan birinde iş yeri sahiplerinin ve çalışanlarının görüşleri incelenmiştir. Katılımcıların yarısı olumlu tutum sergilerken, yarısı diğer müşteriler rahatsız olucaksa annelerin bebeklerini daha mahrem alanda emzirmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Annelerin toplum içinde emzirme kararında, çevrenin tutumu önemlidir. Bu sebeple emzirmenin önemine yalnızca annelerin değil, toplumun her kesiminin inanması gerekmektedir. Toplum içinde emzirmeye olumlu tutum sağlanmasında restoran iş yeri gibi ortamlarda kalıcı emzirme alanlarının sağlanması önemlidir.

Araştırmaya dahil edilen on altı çalışmadan dördü annelerin toplum içinde emzirmeye yönelik görüşlerini ele almıştır. Anneler toplum içinde emzirirken kendilerini savunmasız hissettiklerini ve olumsuz tepki alacaklarından çekindiklerini ifade etmişlerdir (19). Toplum içinde emzirmeye karşı olumlu tutuma sahip olan annelerin emzirme oranı yüksek ve emzirme süreleri daha uzundur (27). Komninou ve ark.’nın (36) çalışmasında annelerin emzirme sırasında yaşadıkları duyguları belirlemek amacıyla yaptıkları nitel çalışmada annelerin bir kısmı bebeklerini toplum içinde emzirirken damgalanmadan korktuklarını ifade etseler de, büyük çoğunluğu bunun saygı duyulması gereken bir olay olduğu ve bebeklerini toplum içinde rahatça emzirebildiklerini belirtmişlerdir. Toplum her ne kadar emzirme için özel bir alanın olması gerektiğini ifade etse de, yeterli emzirme alanı bulunmamaktadır. Gökdemirel ve ark.’nın (37) çalışan annelerin emzirme sürecinde yaşadıkları sorunları incelemek amacıyla yaptıkları nitel çalışmada annelerin emzirme sürelerinin kısa olması ve ek besine erken başlamalarının temel nedenlerinden biri emzirme ve süt sağma için kısıtlı fiziksel ortamın bulunmasıdır. Koo ve Spatz’ın (38) emzirme alanlarının yeterliği üzerine Birleşmiş Milletler’de yaptıkları ulusal ankette, topluma açık alanların yalnızca %5’inde kalıcı bir emzirme alanı bulunduğu, %32’sinin geçici bir emzirme alanı bulunduğu, kalan alanlarda ise

emzirme alanının bulunmadığı belirtilmiştir. Toplum içinde emzirmeye karşı olumlu tutumlara rağmen olumsuz tutumlar da yer almakta ancak annelerin bebeklerini evlerinin dışında rahatça emzirebilecekleri ortamlar oldukça kısıtlıdır.

Özetle; yapılan çalışmalarda annenin, toplumun ve çalışanların toplum içinde emzirmeye yönelik görüş ve tutumları incelenmiş ve farklı sonuçlar bulunmuştur. Anneler bebeklerini gereksinimi olduğu her yerde emzirebilmelidir ancak anneler genellikle emzirmeye olumlu tutum sergilemesine rağmen kendilerini rahatsız hissettiklerini belirtmişlerdir. Memelerin kadınlar tarafından da mahrem kabul edilerek gizlenmesi oldukça yaygın bir uygulamadır. Bununla birlikte memelerin sadece bir cinsellik ögesi olmadığı ve bebeğin en doğal hakkı olan anne sütünü sağlayan yegane kaynak olduğu unutulmamalıdır. Temel bir ihtiyaç olan beslenme insanlar tarafından alışveriş merkezi, restoran gibi topluma açık alanlarda gayet doğal bir şekilde gerçekleştiriliyor ve diğer insanlar tarafından normal bir şekilde karşılanıyorsa, aynı statüde olan bebekler içinde topluma açık alanlarda beslenme insani bir haktır. Ama yine de memenin kadın vücudunda özel bir bölge olması nedeniyle emzirme esnasında annenin memesini örtmek istemesi en doğal hakkıdır.

Anneler, eşlerinin topluma açık alanlarda emzirmeye yönelik görüş ve tutumlarından etkilenmektedir. Literatürde; Karande ve Perkar'ın (39) babaların emzirmeye ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada, eşleri toplum içinde emzirmek istediğinde kendi görüşlerinin alınmasına gerek olmadığını, yanlarında emzirdiklerinde utanmadıklarını bebeklerinin sağlığı için bu durumu hoşgörüyü karşıladıklarını ifade etmişlerdir. Alianmoghaddam ve ark.'nın (31) yaptığı çalışmada da babalar eşlerinin toplum içinde emzirmesine karşı olumlu tutum göstermişlerdir. Mitchell-Box ve Braun'un (40) babaların emzirmeye yönelik düşüncelerini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada ise, babaların çoğu eşlerinin bebeklerini emzirmelerini desteklediği ortaya çıkmıştır. Ancak babalar bu süreçte kendilerini dışlanmış hissettiklerini ve toplum içinde emzirmeden rahatsızlık duyduklarını ifade etmişlerdir. Babaların toplum içinde emzirmeye yönelik görüşlerini içeren çalışmalar kısıtlı olup, literatürde farklı görüşler mevcuttur.

Farklılığın, babaların yetiştirildiği aile yapısından ve yaşadığı toplumun kültürel özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Annelerin toplum içinde emzirmeye karar vermesinde eşlerinin görüşü önemli olduğundan, babaların da toplum içinde emzirmeyi destekleyecek tutum sergilemelerini arttırmaya yönelik çalışmalara yer verilmelidir.

Araştırma sınırlılıkları

Bu sistematik derlemenin kısıtlılıkları, yalnızca İngilizce çalışmaların alınması farklı dillerde yapılan çalışmaların kapsam dışı bırakılması, yayınlanmamış veya tam metnine ulaşılamayan çalışmaların dahil edilmemesidir.

Sonuç

Sonuç olarak bu sistematik derlemeye dahil edilen çalışmalarda toplum ve çalışanlar, annelerin emzirmeye hakkı olduğunu düşünmesine rağmen özel bir alanda emzirmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca güncel ve önemli bir konu karşın topluma açık alanlarda emzirmeye yönelik tutum ve görüşlerini içeren çalışmaların yetersiz olduğu ve daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu bulunmuştur. Bu bağlamda iş yeri, alışveriş merkezi gibi topluma açık alanlarda emzirme ve süt sağma için özel alanlara yönelik düzenlemeler yapılmalıdır. Medyada toplum içinde emzirmenin kabulünü arttıracak programlara yer verilmelidir. Toplum içinde emzirmeyle ilgili sosyal normları olumlu etkilemek adına toplumun her kesiminden bireye ulaşmak amaçlanmalıdır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – İ.G.S.; Tasarım – İ.G.S.; Literatür Taraması – Z.K., B.Y.; Yazıyı Yazan – Z.K., B.Y.; Eleştirel İnceleme – İ.G.S., Z.K., B.Y.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – İ.G.S.; Design – İ.G.S.; Literature Search – Z.K., B.Y.; Writing Manuscript – Z.K., B.Y.; Critical Review – İ.G.S., Z.K., B.Y.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Özkara H, Fidancı BE, Yıldız D, Kaymakamgil Ç. Emzirme danışmanlığı. TAF Preventive Medicine Bulletin. 2016; 15(6): 551-6. [CrossRef]
- Cangöl E, Şahin NH. Emzirmeyi etkileyen faktörler ve emzirme danışmanlığı. Zeynep Kamil Tıp Bülteni; 2014; 45(3): 100-5. [CrossRef]
- http://www.who.int/mediacentre/events/2016/world-breastfeeding-week/en/ErişimTarihi 24.10.2017.
- Al-Darweesh F, Al-Hendyani R, Al-Shatti K, Abdullah A, Taqi M, Abbas A, et al. Knowledge, intention, practice, and perceived barriers of breastfeeding among married working women in Kuwait. International Journal of Community & Family Medicine. 2016; 1: 108-14. [CrossRef]
- Gibbs BG, Forste R, Lybbert E. Breastfeeding, Parenting, and Infant Attachment Behaviors. Maternal and Child Health Journal. 2018; 22(4): 579-88. [CrossRef]
- Alioğlu AS, Esencan TY, Ünal A, Şimşek Ç. Anne sütünün faydalarını ve emzirme tekniklerini içeren görsel mesaj içerikli broşür ile annelere verilen eğitimin etkinliğinin değerlendirilmesi. Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences. 2016; 19(4): 252-60.
- Ogbo FA, Eastwood J, Page A, Arora A, McKenzie A, Jalaludin B, et al. Prevalence and determinants of cessation of exclusive breastfeeding in the early postnatal period in Sydney, Australia. Int Breastfeed J. 2017; 12(1): 12-6. [CrossRef]
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2013. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı ve Avrupa Birliği, 2013.
- Gözükara F. Emzirmenin başarılmasında anahtar faktör: Baba desteğinin sağlanması ve hemşirenin rolleri. Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi. 2014; 11(3): 286-95.
- Danawi H, Estrada L, Hasbini T, Debra R. Health inequalities and breastfeeding in the United States of America. Int J Childbirth Educ. 2016; 31(1): 35-8.
- Amir LH. Breastfeeding in public: "You can do it?". Int Breastfeed J. 2014; 9(1): 187-90. [CrossRef]
- Grant, A. "I don't want to see you flashing your bits around": Exhibitionism, othering and good motherhood in perceptions of public breastfeeding. Geoforum. 2016; 71: 52-61. [CrossRef]
- Lippitt M, Masterson AR, Sierra A, Davis AB, White MA. An exploration of social desirability bias in measurement of attitudes toward breastfeeding in public. J Hum Lact. 2014; 30(3): 358-66. [CrossRef]
- Morris C, Zaraté de la Fuente GA, Williams CE, Hirst C. UK Views toward Breastfeeding in Public: An Analysis of the Public's Response to the Claridge's Incident. J Hum Lact. 2016; 32(3): 472-80. [CrossRef]
- Hannan A, Li R, Benton-Davis S, Grummer-Strawn L. Regional variation in public opinion about breastfeeding in the United States. J Hum Lact. 2005; 21(3): 284-8. [CrossRef]
- Li R, Rock VJ, Grummer-Strawn L. Changes in public attitudes toward breastfeeding in the United States, 1999-2003. J Am Diet Assoc. 2007; 107(1): 122-7. [CrossRef]
- Mulready-Ward C, Hackett M. Perception and attitudes: breastfeeding in public in New York City. J Hum Lact. 2014; 30(2): 195-200. [CrossRef]
- Russell K, Ali A. Public Attitudes Toward Breastfeeding in Public Places in Ottawa, Canada. J Hum Lact. 2014; 33(2): 401-8. [CrossRef]
- Sheeshka J, Potter B, Norrie E, Valaitis R, Adams G, Kuczynski L. Women's experiences breastfeeding in public places. J Hum Lact. 2001; 17(1): 31-8. [CrossRef]
- Spurles PK, Babineau J. A qualitative study of attitudes toward public breastfeeding among young Canadian men and women. J Hum Lact. 2011; 27(2): 131-7. [CrossRef]
- Meng X, Daly A, Pollard CM, Binns CW. Community attitudes toward breastfeeding in public places among Western Australia adults, 1995-2009. J Hum Lact. 2013; 29(2): 183-9. [CrossRef]
- Zhao Y, Ouyang YQ, Redding SR. Attitudes of chinese adults to breastfeeding in public: A web-based survey. Breastfeed Med. 2017; 12(5): 316-21. [CrossRef]
- Coomson JB, Aryeetey R. Perception and practice of breastfeeding in public in an urban community in Accra, Ghana. Int Breastfeeding J. 2018; 13(18): 1-10. [CrossRef]
- Tăut D. Breastfeeding (un) covered: narratives of public breastfeeding on Romanian discussion forums. Int J Behav Med. 2017; 24(6): 815-26. [CrossRef]

25. McIntyre E, Turnbull D, Hiller JE. Breastfeeding in public places. *J Hum Lact.* 1999; 15(2): 131-5. [\[CrossRef\]](#)
26. Marsden A, Abayomi J. Attitudes of employees working in public places toward breastfeeding. *Br J Midwifery.* 2012; 20(4): 271-7. [\[CrossRef\]](#)
27. Scott JA, Kwok YY, Synnott K, Bogue J, Amarri S, Norin E, et al. A comparison of maternal attitudes to breastfeeding in public and the association with breastfeeding duration in four European countries: results of a cohort study. *Birth.* 2015; 42(1): 78-85. [\[CrossRef\]](#)
28. McKenzie SA, Rasmussen KM, Garner CD. Experiences and perspectives about breastfeeding in “public”: A qualitative exploration among normal-weight and obese mothers. *J Hum Lact.* 2018; 34(4): 760-7. [\[CrossRef\]](#)
29. Ebrahim B, Al-Enezi H, Al-Turki M, Al-Turki A, Al-Rabah F, Hammoud MS, et al. Knowledge, misconceptions, and future intentions towards breastfeeding among female university students in Kuwait. *J Hum Lact.* 2011; 27(4): 358-66. [\[CrossRef\]](#)
30. Kavanagh KF, Lou Z, Nicklas JC, Habibi MF, Murphy LT. Breastfeeding knowledge, attitudes, prior exposure, and intent among undergraduate students. *J Hum Lact.* 2012; 28(4): 556-64. [\[CrossRef\]](#)
31. Alianmoghaddam N, Phibbs S, Benn C. New Zealand women talk about breastfeeding support from male family members. *Breastfeeding Review.* 2017; 25(1): 35-44.
32. Vieth A, Woodrow J, Murphy-Goodridge J, O’Neil C, Roebathan B. The ability of posters to enhance the comfort level with breastfeeding in a public venue in rural Newfoundland and Labrador. *J Hum Lact.* 2016; 32(1): 174-81. [\[CrossRef\]](#)
33. Torres NA, Vazquez V, Torres RRD, Parrilla Rodriguez AM. Knowledge about breast feeding and attitude to breast feeding in public of a group of high school students in the Caguas Educational Region. *P R Health Sci J.* 1999; 18: 229-39.
34. Swigart TM, Bonvecchio A, Théodore FL, Zamudio-Haas S, Villanueva-Borbolla MA, Thrasher JF. Breastfeeding practices, beliefs, and social norms in low-resource communities in Mexico: Insights for how to improve future promotion strategies. *PLoS One.* 2017; 12(7): 1-22. [\[CrossRef\]](#)
35. Bylaska-Davies P. Exploring the effect of mass media on perceptions of infant feeding. *Health Care Women Int.* 2015; 36(9): 1056-70. [\[CrossRef\]](#)
36. Komninou S, Fallon V, Halford JCG, Harrold JA. Differences in the emotional and practical experiences of exclusively breastfeeding and combination feeding mothers. *Maternal & Child Nutrition.* 2017; 13(3): 1-11. [\[CrossRef\]](#)
37. Gökdemirel S, Bozkurt G, Gökçay G, Bulut A. Çalışan annelerin emzirme sürecinde yaşadıkları: Niteliksel bir çalışma. *Çocuk Dergisi.* 2008; 8(4): 221-34.
38. Koo K, Spatz D. National survey of convention centers’ lactation facilities. *J Hum Lact.* 2016; 32(4): 735-9. [\[CrossRef\]](#)
39. Karande S, Perkar S. Do fathers’ attitudes support breastfeeding? a cross-sectional questionnaire-based study in Mumbai, India. *Indian J Med Sci.* 2012; 66(1-2): 30-9. [\[CrossRef\]](#)
40. Mitchell Box K, Braun KL. Fathers’ thoughts on breastfeeding and implications for a theory based intervention. *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs.* 2012; 41(6): 41-50. [\[CrossRef\]](#)